

นักวัดผล VS นักประเมิน

รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์

พวกเรา (ส่วนใหญ่คงจัดประเภทตนเองว่าเป็นครูนักวัดผล) คงจะมีปัญหาหนักใจมากเกี่ยวกับบทบาทด้านการวัดผลผู้เรียนที่เปลี่ยนไปมากตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ความหนักใจที่สำคัญน่าจะเป็นความสามารถในการสร้างแบบทดสอบมากมายหลายชนิดที่เราจำเป็นต้องเรียนรู้มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างแบบทดสอบปรนัยทำทำจะเป็นวัตถุประสงค์สำหรับการวัดผลไปแล้ว ในขณะที่บทบาทครูผู้ประเมินจะเป็นบทบาทที่สำคัญมากขึ้นทุกขณะ

การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในสังคมมนุษย์เป็นลักษณะของวิวัฒนาการที่ไม่ใช้พลิกหน้ามือเป็นหลังมือ แต่เป็นการปรับปรุงจากสภาพปัจจุบันไปสู่อนาคตที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ปัญหาของเราก็คือจะประยุกต์หลักการและทฤษฎีที่เรียนไปแล้วมาใช้ในบทบาทใหม่ของเราได้อย่างไร ในที่นี้ครูขอให้แนวคิดในการพัฒนาบทบาท “ครูนักประเมิน” ให้พวกเราลองนำไปใช้ดู

ประการแรก พยายามลืมนาม “คะแนน” (Score) มาใช้เกณฑ์ระดับความสามารถ (Rubric) ที่บอกเกณฑ์การยอมรับของกลุ่มที่ได้ตกลงและยอมรับในกลุ่ม เช่น ระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับประเทศ เป็นต้น

Rubric หรือเกณฑ์ระดับความสามารถ เป็นสิ่งที่ครูและผู้เรียน (อาจรวมถึงผู้ปกครอง) ตกลงร่วมกันว่า จะใช้ในการประเมินกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่นักเรียนสร้างขึ้นมา เป็นข้อตกลงที่ผู้เรียนรู้ว่า นี่คือเป้าหมาย หรือจุดหมายของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ในขณะที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาด้านนั้น rubric น่าจะเป็นแบบแยกส่วน (Analytic) 3 – 5 เกณฑ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่า ตนเองยังบกพร่องด้านใด เพื่อสามารถพัฒนาเฉพาะด้านนั้น ๆ ได้ เปรียบเสมือนการประเมินย่อย (Formative evaluation) ส่วนในการประเมินขั้นสุดท้าย เช่น การประเมินแฟ้มสะสมงาน จึงควรใช้ rubric แบบ Holistic เป็นลักษณะของการประเมินสรุป (Summative evaluation)

ขั้นตอนในการสร้างrubric

1. กำหนดประเด็นในการประเมิน โดยเขียนนิยามปฏิบัติการและความหมายให้ชัดเจน
2. กำหนดจำนวนระดับ ขอให้ใช้จำนวนระดับเท่ากับระดับผลการเรียนที่กำหนดคือ 4 ระดับ (จาก 1 – 4 และอาจกำหนดระดับศูนย์ในกรณีที่ไม่ส่งงานหรือไม่ถูกเลย)
การกระทำเช่นนี้ (ให้จำนวนระดับมี 4 ระดับ) ช่วยให้ตัวเลขที่ปรากฏในการประเมินมีความหมายในตัวเองคือ 3 และ 4 ผ่าน ส่วน 1 และ 2 ไม่ผ่าน และสามารถรวมกันได้เลย ไม่ต้องมาเทียบระดับกันอีก

3. พิจารณาระดับ 3 เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร กล่าวคือ สามารถทำได้ตามระดับที่ยอมรับ เทียบเท่ากับการปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ

4. พิจารณาระดับ 2 เป็นเกณฑ์ที่ “เกือบผ่าน” คือจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอีกเล็กน้อยจึงจะใช้ได้

5. พิจารณาระดับ 4 ที่มีคุณภาพสูงกว่าระดับ 3 และบางครั้งอาจจะกำหนดระดับ 5 ไว้เป็นโบนัสสำหรับนักเรียนที่ตั้งใจทำงานออกมาได้ดีจริง โดยเฉพาะเน้นความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่เก่งได้ลองดู ระดับ 5 นี้เก็บไว้เฉพาะในกรณีที่ได้ 3 แล้วจะช่วยปรับระดับเฉลี่ยมาเป็น 4 ได้ เช่นมีการประเมิน 3 ครั้งได้ 5 4 และ 3 เฉลี่ยก็จะเป็น 4 (เป็นรางวัลให้กับความพยายามพิเศษ)

6. พิจารณาระดับ 1 ที่นับว่าย่ำอ่อนมาก ครูอาจจะต้องสอนใหม่ให้งานทำใหม่ (พร้อมทั้งคำแนะนำช่วยเหลือ)

7. การทดลองใช้และประเมินความเชื่อมั่นของ rubric โดยใช้ผู้ประเมิน 2 คนหรือคนเดียวประเมิน 2 ครั้ง แล้วหาความสอดคล้องของเกณฑ์

สำหรับแนวทางในการเขียนระดับต่าง ๆ นั้น จะต้องพิจารณาตามประเด็นที่กำหนดทั้งหมดว่าประเด็นใดสำคัญที่สุดและรองลงมา ทั้งนี้ในระดับ 4 นั้นต้องถูกต้องทุกประเด็น ระดับ 3 อาจบกพร่องในประเด็นที่ไม่สำคัญ และระดับ 2 กับ 1 ก็ลดหลั่นกันลงมา

วิธีที่ 1 แยกประเด็นพิจารณาออกเป็นประเด็นย่อยแล้วกำหนดเป็นตารางพิจารณาความถูกต้องในแต่ละประเด็น กำหนดระดับคะแนนตามจำนวนที่ปฏิบัติถูกต้อง

ตัวอย่าง กำหนดให้นักเรียนศึกษาว่ากระดาศทิวชู 3 ยี่ห้อ ยี่ห้อไหนจะชับน้ำได้ดีที่สุด โดยให้อุปกรณ์การทดลองประกอบด้วย หลอดแก้ว ถาด หลอดหยด และตาชั่ง

เกณฑ์การให้คะแนนจะพิจารณาวิธีการ การทำให้อิ่มตัว การพิจารณาผล การชั่ง และการลงสรุป (ผล)

คะแนน	วิธีการ	การทำให้อิ่มตัว	การพิจารณาผล	การชั่ง	ผล
4	ถูก	ถูก	ถูก	ถูก	ถูก
3	ถูก	ถูก	ถูก	ผิด	ถูก/ผิด
2	ถูก	ถูก	คลาดเคลื่อน	ผิด	ถูก/ผิด
1	ถูก	ผิด	คลาดเคลื่อน	ผิด	ถูก/ผิด
0 ไม่ได้ปฏิบัติเลย/ปฏิบัติผิดหมด					

วิธีที่ 2 กำหนดตามระดับความผิดพลาด

พิจารณาความบกพร่องจากคำตอบว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยจะหักจากระดับคะแนนสูงสุดลงมาทีละระดับ โดยเน้นความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับสูงหรือประยุกต์ความรู้

ตัวอย่าง กระดาษขนาด 8 x 12 นิ้ว ต้องการทำเป็นกล่องสี่เหลี่ยมไม่มีฝา โดยตัดมุมทั้ง 4 ออกให้เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่มีด้านเป็นจำนวนเต็มของนิ้ว ควรจะตัดออกด้านละกี่นิ้ว โดยให้กล่องมีปริมาตรมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

- 4 - คำตอบถูก แสดงเหตุผลถูกต้อง แนวคิดชัดเจน
- 3 - คำตอบถูก เหตุผลถูกต้อง อาจมีข้อผิดพลาดเล็กน้อย
- 2 - เหตุผลหรือการคำนวณผิดพลาด แต่มีแนวทางที่จะนำไปสู่คำตอบ
- 1 - แสดงวิธีคิดเล็กน้อยแต่ยังไม่ได้คำตอบ
- 0 - ไม่ตอบหรือตอบไม่ถูกเลย

วิธีที่ 3 กำหนดระดับการยอมรับและคำอธิบาย

ตัวอย่าง การเสนอโครงการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของคนจีนในเมืองไทย
เกณฑ์การให้คะแนน

- 4 - ดีมาก แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจสภาพความเป็นอยู่อย่างชัดเจน มีข้อมูลที่สมบูรณ์ และแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและมีความเป็นไปได้
- 3 - ดี แสดงความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่อย่างชัดเจน
- 2 - ใช้ได้ แสดงความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ไม่สมบูรณ์ ข้อมูลบกพร่อง
- 1 - ใช้ไม่ได้ ข้อมูลไม่ครบถ้วน ขาดประเด็นที่สำคัญ
- 0 - ไม่มีแนวคิดที่ชัดเจน

วิธีที่ 4 กำหนดตามจำนวนครั้งของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ หรือจำนวนครั้งของความผิด

การนับจำนวนจะเหมาะสมกับเกณฑ์การประเมินที่เน้นปริมาณ เช่น การเขียนคำผิดในวิชาภาษาไทย โดยกำหนดว่า ในการเขียนเรียงความ 1 หน้า เกณฑ์เกี่ยวกับการเขียนตัวสะกดการันต์ผิดจะกำหนดดังนี้

- 4 - เขียนไม่ผิดเลย
- 3 - เขียนผิด 1 – 2 คำ
- 2 - เขียนผิด 3 – 4 คำ
- 1 - เขียนผิดมากกว่า 4 คำ แต่ยังอ่านรู้เรื่อง
- 0 - เขียนผิดจนอ่านไม่รู้เรื่อง

หรือในการสังเกตพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนในวาระหรือเวลาต่าง ๆ กันแล้ว กำหนดว่า จากการสังเกต.....ครั้ง (กำหนดจำนวนครั้ง) เช่น จากการสังเกต 4 ครั้ง หรือ กำหนดให้ส่งงาน 4 ครั้ง นักเรียนส่งงานทันเวลาที่กี่ครั้ง

- 4 - ส่งงานทันเวลาทั้ง 4 ครั้ง
- 3 - ส่งงานทันเวลา 3 ครั้ง
- 2 - ส่งงานทันเวลา 2 ครั้ง
- 1 - ส่งงานทันเวลา 1 ครั้ง
- 0 - ส่งงานไม่ทันเลย หรือไม่ส่ง

แต่การนับจำนวนหรือการเตรียมอุปกรณ์ครบถ้วนหรือไม่ครบถ้วนไม่ควรนับจำนวน เพราะอุปกรณ์แต่ละชนิดมีความสำคัญต่างกัน หรือพฤติกรรมบางพฤติกรรมมีความสำคัญต่างกัน ดังตัวอย่างในวิธีที่ 1 หากกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนว่าจะพิจารณา

- 1 วิธีการ
- 2 การทำให้มีตัวตน
- 3 การพิจารณาผล
- 4 การชั่ง
- 5 ผลถูกต้อง

แล้วกำหนดว่า

- 4 ถูกทั้ง 5 ข้อ
- 3 ถูก 3 – 4 ข้อ
- 2 ถูก 2 ข้อ
- 1 ถูก 1 ข้อ
- 0 ผิดหมด

ไม่ควร เพราะในลักษณะนี้วิธีการและการทำให้มีตัวตนสำคัญมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ประการที่สอง การใช้ประโยชน์จากบันทึกต่าง ๆ ที่นักเรียนเขียน

การประเมินตามสภาพจริงจะเน้นการบันทึกสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน การบันทึกนี้จะเกิดประโยชน์มากหากมีการโต้ตอบ (ปฏิสัมพันธ์) ระหว่างครูและผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นการเรียนรู้นิสัยใจคอและความรู้สึกของกันและกัน การบันทึกต่อนักเรียนจะทำให้นักเรียนรู้ว่าครูสนใจ ห่วงใยเขา อาจทำให้คนที่กำลังหมดหวังมีความหวังขึ้นมาในชีวิต อาจพลิกผันชีวิตของคนได้ในทางตรงกันข้าม ครูต้องระวังอย่างยิ่ง อย่าให้เกิดความพลิกผันในทางที่ไม่พึงปรารถนา

การบันทึกของนักเรียนสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายกรณี

1) ประเมินผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาที่ได้รับ (ถ้าผิดแก้ไข เสีย) สะกดการันต์ผิด เขียนผิด ใช้คำผิด (ครูช่วยแก้ไข แก้บ่อย ๆ ก็จำได้เอง) ประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ทศนคติ ครูอาจแทรกซึม ความคิด จิตใจ เข้าไปจากการบันทึกโต้ตอบ การแสดงความเอื้ออาทร ตลอดจนการกระตุ้นให้เขาแสดงความรู้สึก ความคิดออกมา

2) ประเมินผู้สอน ถ้าในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าใจผิดหรือไม่ เข้าใจสิ่งที่ครูสอน ครูจะต้องสอนใหม่ แต่ถ้ามีเพียงไม่กี่คนที่เข้าใจผิด ครูสามารถเขียนบอกไปในบันทึกนั้นได้

3) ปรับพฤติกรรมผู้เรียน เช่น นักเรียนประเภทปิดตัวเอง แยกตัว มักจะบันทึกสั้น ๆ ไม่แสดงความคิดเห็น ครูจะต้องพยายามใช้เทคนิคการตั้งคำถามลงไปกระตุ้นให้นักเรียนตอบ ปัญหาใหญ่ของเด็กไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันคือ พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอน เมื่อมีปัญหาไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร นอกจากเพื่อนวัยเดียวกัน ดังนั้น ถ้าครูจะยื่นมือเข้าไปช่วยรับไว้ก็น่าจะช่วยผ่อนคลายเป็นบ้าง

4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จริยธรรมเชิงปฏิบัติ นักเรียนอาจจะอยากบันทึกเอาใจครู เช่น บอกว่าไปเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง เอ่ยชื่อหนังสือ แต่ไม่บอกว่าอ่านแล้วได้ความอย่างไร ครูไม่แน่ใจว่านักเรียนอ่านจริงหรือไม่ อาจบันทึกถามไปว่า อ่านแล้วได้ความอย่างไร ซึ่งนักเรียนจะต้องเขียนตอบมา ถ้าเขาอ่านจริงก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่ได้อ่านก็ต้องไปอ่าน (ถูกลงโทษ) ถ้าโชคร้ายหาหนังสือไม่พบก็ต้องมาสารภาพกับครู (จับโกหกได้)

ในกรณีที่มีนักเรียนมากจนครูไม่สามารถอ่านบันทึกได้ทัน โดยเฉพาะสอนหลายห้อง ขอให้ครูทุกคนอ่านบันทึกของนักเรียนในชั้นเรียนที่ตนเป็นครูประจำชั้น เพื่อที่จะรับประกันว่าอย่างน้อยนักเรียนแต่ละคนก็มีครูหนึ่งคนคอยดูแลเป็นห่วงเป็นใยอยู่บ้าง คงจะช่วยให้สภาพ “เด็กมีปัญหา” ของประเทศลดลงไปบ้าง

ประการที่สาม การประเมินผลการเรียน

จากการประเมินตามสภาพจริง ที่ต้องมีการประเมินทุกระยะ ประเมินรอบด้าน 360 องศา และรายละเอียดจากการประเมินทั้งหลาย ครูจะสรุปผลการประเมินนักเรียนอย่างไร ในที่นี้ขอกล่าวถึงการประเมินงานแต่ละชิ้น และการประเมินผลรวมในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้

1. การประเมินงานแต่ละชิ้น เช่น ชิ้นงาน (Task) หรือโครงการ (Project)

ในการประเมินชิ้นงานหรือโครงการ ควรกำหนดระยะเวลาการประเมินเป็น 3 ช่วงคือ ขั้นตอนของการวางแผน ขั้นตอนปฏิบัติ และขั้นเสนอผลงาน ในแต่ละช่วงของการดำเนินงาน ครูจะต้องคอยดูแลและให้คำปรึกษา เมื่อตรวจแผนแล้วถ้าแผนยังบกพร่องจะต้องแก้ไขก่อนให้ปฏิบัติ

ตัวอย่างในการทำชิ้นงานหรือโครงการ กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

การวางแผน ประกอบด้วย 2 rubrics กำหนดน้ำหนัก	1	ส่วน
การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 rubrics กำหนดน้ำหนัก	2	ส่วน
ผลงาน ประกอบด้วย 1 rubric กำหนดน้ำหนัก	1	ส่วน
รวม	4	ส่วน

รายการประเมิน	ระดับที่ได้	ระดับเฉลี่ย	ค่าตามน้ำหนัก
การวางแผน	rubric 1	2	$(2 + 3)/2 = 2.5$
	rubric 2	3	
การปฏิบัติ	rubric 3	2	$(2 + 3 + 4)/3 = 3.0$
	rubric 4	3	
	rubric 5	4	
ผลงาน	rubric 6	4	4

$$\text{สรุปผลการประเมินชิ้นงาน/โครงการนี้} = (2.5 + 6 + 4)/4 = 12.5/4 = 3.12 = 3$$

ในบางกรณีที่ผู้สอบยังยึดติดอยู่กับคะแนน ก็สามารถเทียบเป็นคะแนนได้ดังนี้
สมมติคะแนนเต็ม 20 เมื่อแบ่งตามน้ำหนักที่กำหนดไว้ข้างต้นจะได้ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับที่ได้	ระดับเฉลี่ย	น้ำหนักคะแนน	คะแนนที่ได้
การวางแผน	rubric 1	2	$(2 + 3)/2 = 2.5$	1 (5)
	rubric 2	3		
การปฏิบัติ	rubric 3	2	$(2 + 3 + 4)/3 = 3.0$	2 (10)
	rubric 4	3		
	rubric 5	4		
ผลงาน	rubric 6	4	4	1 (5)

$$\text{สรุปคะแนนที่ได้} = (12.5 + 30 + 20)/4 = 62.5/4 = 15.62 = 16 \text{ คะแนน}$$

2. การประเมินผลรวมทั้งวิชาหรือสาระการเรียนรู้ตลอดภาคเรียน/ตลอดปี
เมื่อผลการประเมินย่อยแต่ละครั้งอยู่ในรูปของระดับตาม rubric ที่มีระดับเท่ากันหมด
การพิจารณาระดับผลการเรียน (Grade) ก็ทำได้ง่ายเพียงเอาน้ำหนักที่กำหนดไว้มาคูณกับผลการ
ประเมินงานแต่ละชิ้นหรือแต่ละส่วนแล้วหารด้วยจำนวนน้ำหนักที่กำหนด ดังตัวอย่าง

วิชาหนึ่งหรือสาระหนึ่ง ประกอบด้วย การประเมินย่อย 8 ส่วน ประเมินปลายภาค 2
ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

- การประเมินย่อย (Formative) น้ำหนัก 8 ส่วน ประกอบด้วย
  - การบ้าน น้ำหนัก 2 ส่วน
  - การทดสอบย่อย 3 ครั้ง แต่ละครั้งน้ำหนัก 1 ส่วน รวม 3 ส่วน

- โครงการกลุ่ม น้้าหนัก 2 ส่วน
  - แฟ้มสะสมงาน น้้าหนัก 1 ส่วน
  - การประเมินผลรวม (Summative) น้้าหนัก 2 ส่วน
- นักเรียนคนหนึ่งได้รับการประเมินดังนี้

Formative	ระดับที่ได้	น้้าหนัก (ส่วน)	
การบ้าน	2	2	$2 \times 2 = 4$
สอบย่อย 1	3	1	$3 \times 1 = 3$
สอบย่อย 2	2	1	$2 \times 1 = 2$
สอบย่อย 3	4	1	$4 \times 1 = 4$
โครงการกลุ่ม	3	2	$3 \times 2 = 6$
แฟ้มสะสมงาน	1	1	$1 \times 1 = 1$
Summative	2	2	$2 \times 2 = 4$
	รวม	10	24

$$\text{ระดับคะแนน (Grade)} = 24/10 = 2.4$$

$$\text{ดังนั้นเกรดในรายวิชานี้} = 2$$

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่า หากรวมเฉพาะการประเมินย่อย (Formative) นักเรียนก็จะได้เกรด 2 (คือ $20/10 = 2.00$) ทำให้เกิดคำถามว่านักเรียนไม่มารับการประเมินปลายภาค (Summative) จะได้หรือไม่ ปัญหานี้ทำให้เกิดประเด็นพิจารณาถัดไป

ประการที่สี่ การกำหนดเงื่อนไขของการให้เกรด

เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงจะเน้นเรียนไปประเมินไป ดังนั้นการประเมินขณะเรียนจึงมีความสำคัญ และมักจะให้น้้าหนักของการประเมินมากกว่าการประเมินปลายภาค จึงเกิดปัญหาว่าเพียงการประเมินขณะเรียน นักเรียนก็สามารถได้เกรดผ่านในสาระการเรียนรู้หรือรายวิชานั้นแล้ว ดังนั้นในการกำหนดเงื่อนไขการตัดสินเกรดหรือการผ่านในรายวิชาใด ๆ จะต้องกำหนดว่านักเรียนจะต้องผ่านการประเมินทุกส่วนที่กำหนดไว้ โดยถือว่าทุกส่วนที่ประเมินนักเรียนต้องทำให้ครบซึ่งเป็นมาตรการของ ความรับผิดชอบ อันเป็นคุณธรรมที่ต้องการเน้นตามแนวปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นจากรายละเอียดของการประเมินจากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว นักเรียนทุกคนจะต้องรับผิดชอบในการส่งการบ้าน สอบย่อย 3 ครั้ง โครงการกลุ่ม แฟ้มสะสมงาน และการประเมินรวม (Summative)

ประการที่ห้า ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

- ปัญหาจากระเบียบการวัดและประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการ (เท่าที่มีโอกาสพูดคุยกับศิษย์ปัจจุบันและจากการไปเป็นวิทยากรในการประชุมปฏิบัติการของครูในระดับต่าง ๆ พวกเราจะบอกว่าระเบียบของกรมวิชาการ แต่กรมวิชาการท่านบอกว่าไม่ใช่ระเบียบ เป็นแนวทางการวัดและประเมินผลต่างหาก)

จากแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการนั้น การประเมินผู้เรียนนอกจากจะประเมินตามสาระวิชาแล้ว ยังต้องประเมินอื่น ๆ อีกคือ

1) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งมักจะเน้นคุณสมบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งครูสามารถนำเอาผลจากการสังเกตในชั้นเรียนมาพิจารณาพร้อมกับแบบวัดเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่วัดเป็นกรณีพิเศษ งานนี้สามารถนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพภายในภายนอกที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนได้อีกด้วย ดังนั้นหากมีระบบการจัดเก็บข้อมูลให้ดี ครูก็ไม่ต้องประเมินใหม่ เพียงเรียกข้อมูลมาเป็นรายบุคคลก็ประเมินในส่วนนี้ได้ และเมื่อจะรายงานการประกันคุณภาพก็เรียกข้อมูลในภาพรวมของชั้นเรียนไปเสนอรายงาน ขอให้พวกเราพยายามใช้ระบบฐานข้อมูลให้ดี แล้วงานประเมินจะไม่ยุ่งยาก และซ้ำซ้อน ถ้าเขาจะกำหนดเพียง 3 ระดับ เราก็ก็น่าจะใช้ decode เท่านั้นเอง เช่น เดิมเรากำหนดไว้ 4 ระดับ เมื่อต้องการ 3 ระดับเราก็ก็น่าจะให้ $4 = 3, 3$ และ $2 = 2, 1 = 1$

2) การตัดสินใจกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งอาจจะกำหนดเพียงผ่าน-ไม่ผ่าน เมื่อเก็บข้อมูลในกิจกรรมเหล่านี้ ควรเก็บให้อยู่ใน 4 ระดับ เช่นกัน เพื่อจะได้เอาไปใช้ในงานอื่นได้ด้วย และเมื่อต้องการผลเพียงผ่าน-ไม่ผ่าน ก็สามารถ decode ได้อีกเช่นเดียวกัน

คงจำได้ว่า เมื่อตอนที่เรารเรียน scaling – การกำหนดมาตราวัดใน Nominal, Ordinal, Interval และ Ratio นั้น ถ้าเราวัดครั้งแรกด้วยมาตราที่ละเอียด เช่น Ratio แล้ว เราสามารถทอนเป็นมาตราที่ต่ำลงไปได้ แต่ถ้าเราวัดด้วย Nominal ตั้งแต่แรกแล้ว (เช่นวัดผ่าน – ไม่ผ่าน) เราไม่สามารถจะปรับให้เป็นมาตราสูงขึ้นได้เลย

- ปัญหาจากการปฏิบัติ

จากที่เขียนมาทั้งหมด หลายคนคงคิดว่า “เพื่อฝัน” แต่นั่นคือ หลักการที่เราจำเป็นต้องกำหนดไว้ให้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพื่อคนส่วนใหญ่ ในการปฏิบัติจริง ยังมีคนส่วนน้อยที่เป็น “บัวได้น้ำ” จะต้องยัดหยุน เช่น นักเรียนประเภทที่มาเรียนด้วยความจำเป็น เพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับ เราอาจจะต้องยอมให้บ้าง หากมีหลักฐานว่าเราได้พยายามแล้ว แต่เขาทำได้แค่นี้เอง เช่น สอบไม่ผ่าน ส่งงานไม่ครบ ตามแล้วก็ไม่ไหว ไม่ยอมมาเรียน เป็นต้น หากครูมีหลักฐานว่าได้พยายามติดต่อทางบ้าน ตามไปที่บ้านแล้วก็ยังไม่ไหว เช่นไม่ขึ้น ต้องรายงานว่าไม่สำเร็จ เมื่ออายุครบกำหนดได้เข้าศึกษาแต่ประเมินไม่ผ่าน ทั้งนี้ไม่ใช่ว่าสุดท้ายแล้วทุกคนต้องผ่านหมด โดยที่ไม่มีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานช่วงชั้นที่กำหนด

โปรดจำไว้ว่า เมื่อบัวไม่พินน้ำ กรณายาสูบน้ำออกให้บัวไหล แต่ครูควรจะใส่ปุ๋ยให้
บัวเจริญงอกงามให้ได้

ดังนั้น ถ้ามีหลักฐานว่าครูได้พยายามแล้ว แต่ไม่สำเร็จ ความผิดไม่น่าจะเกิดกับครู ขอ
เพียงให้พยายามจริงก็แล้วกัน

